

← تعلیق صدها تئاتر موزیکال، هزاران نمایش و خانه نشینی صدها هزار بازیگر و نویسنده و صحنه پرداز و موزیسین و... تئاتر نتیجه مستقیم پاندمی کرونا است که از سال ۲۰۱۹ چهار گوشه جهان را در بر گرفته است. از تئاتر برادوی نیویورک و وست اند تئاتر لندن گرفته تا نمایشخانه های کوچک و محلی در سراسر جهان کم کم باید با سالگرد دوسالگی تعطیلی خود کنار بیایند و در این میان برخی نمایش ها در فضای باز و با رعایت فاصله اجتماعی برگزار شدند تا نشان بدهند با وجود همه مرارت ها، مشعل این میراث به جای مانده از یونان باستان همچنان روشن است. اما تأثیر غیر مستقیم پاندمی بر هنر و بویژه تئاتر چیست؟

اکنون که طوفان پاندمی کووید ۱۹ در بیشتر نقاط جهان آرام گرفته، حوزه های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، ورزشی، هنری و... در حال بررسی اوضاع هستند تا ببینند از هیبتشان چه باقی مانده و گزیدگی این همه گیری تاریخی چه تغییراتی را در جانشان نشانده است. حالا جامعه شناسان، پژوهشگران و محققان دست به کار شده اند تا ببینند توشه این ویروس بر احوال آدمی چه بود و چگونه می توان آن روی سکه کرونا را هم دید؟

تئاتر که مهم ترین مشخصه اش بازی کردن در برابر چشمان مخاطب حی و حاضر است، یکی از حوزه هایی است که با شروع همه گیری ویروس کرونا کم کم مخاطبانش را از دست داد و آهسته به آغوش سکوت و سکون خزید. اخیرا نتایج تحقیقی در بریتانیا درباره تأثیر حقیقی پاندمی کووید روی تئاتر و عوامل آن منتشر شده است که مطالعه آن می تواند به پاسخ ابهامات و پرسش های احتمالی ذهن ما نور بیفکند تا در چشم انداز روشن تری به آینده تئاتر فکر کنیم.

ظاهرا درباره تأثیر کرونا بر تئاتر کارهای متعددی صورت گرفته اما کمتر کسی به سراغ افراد فعال در این صنعت رفته تا با گوش سپردن به گفته های آنها با حقیقت پاندمی در تئاتر بپردازد. این تحقیق را دانشگاه متروپولیتن منچستر در همکاری با دانشگاه اسکس انجام داده و دانشگاه سلطنتی بلفست هم ضمن حمایت های مالی از این پروژه، تلاش کرده مسیر را برای

انتشار نتایج این تحقیق هموار کند. این تحقیق که با همکاری سه دانشگاه ۱۸ ماه به طول کشیده و تلاش شبانه روزی ده ها محقق هنر را در بر دارد؛ بنابراین می تواند از مبنای علمی قابل توجهی برخوردار باشد. یکی از نکته هایی که در مصاحبه با فعالان حوزه تئاتر بیش از هر چیز به چشم می خورد، حمایت عوامل از یکدیگر است. تئاتر های بیگ پروداکشن متعددی در بریتانیا با شیوع کرونا متوقف شدند و صدمات مالی و روحی هنگفتی را بر جای گذاشتند، اما آنچه عوامل در این مصاحبه ها به کرات به آن اشاره کردند، این بود که در این شرایط همدلی و حمایت از یکدیگر باعث شد بتوانند در دوران و ناامیدی انگیزه ای برای ادامه دادن داشته باشند. دکتر جاشوا ادمن، استاد تئاتر معاصر در دانشگاه منچستر متروپولیتن می گوید: «حقیقت این است که پاندمی تأثیرات ویران کننده ای روی تئاتر در سراسر جهان گذاشته است و در این میان عوامل آن بیشترین صدمه را خوردند. اما بدون شک آنچه در عرصه تئاتر بواسطه ویروس کرونا روی داد، سبب خواهد شد با تأثیرات عمیقی در این حرفه روبه رو شویم که طی دهه های آینده می توانیم ببینند نشانه های آن باشیم. مانند هر رویداد دیگری، انسان ها در مواجهه با آن دورویگرد اتخاذ کردند؛ دسته اول با هراس و نگرانی از تغییر و تحول پیش آمده مصرانه منتظر پایان پاندمی نشستند تا به روال سابق به حرفه خود برگردند. اما دسته دوم با کنترل ترس و گمراهی خود، تلاش کردند در شرایط کنونی همچنان با رشته هایی هرچند باریک خود را به صنعتی که عاشقانه دوست می دارند، متصل نگه دارند و با کمک پلتفرم های آنلاین دریاچه ای جدید به سوی این حرفه بکشایند. در روزهای قرنطینه و انزوا، انسان ها حریصانه به دنبال خواندن کتاب، تماشای فیلم و سریال و گوش سپردن به موسیقی بودند. برخی عوامل تئاتر هم دست به کار شدند تا سهم تئاتر را در این شرایط محفوظ نگه دارند و مخاطبان را به سوی خود بکشانند. ضمن اینکه من تصور می کنم یکی از بزرگ ترین تأثیرات دوران قرنطینه و پاندمی در عرصه تئاتر این است که فرصت مغتنمی به فعالان این حوزه داد تا مطالعه خود را تعمیق کنند و از طریق شبکه های اجتماعی با مخاطبان خود ارتباط قوی تری برقرار کنند. تجربه شخصی من در مواجهه با این شرایط در ابتدای امر ترس و نگرانی بود اما کمی بعدتر، با دانشجویانم تصمیم گرفتیم از فرصت پیش آمده

استفاده کنیم و با تشکیل جلسات آنلاین نمایشنامه خوانی و تحلیل تئاتر ارتباط خود را با هنری که عاشقانه به دنبالش هستیم، حفظ کنیم. بسیاری از نویسندگان و نمایشنامه نویسان هم دست به کار شدند و طی این مدت نمایشنامه هایی نوشتند که یا به صورت آنلاین اجرا شد یا قرار است بزودی به روی صحنه برود. البته ما خود می دانیم که در فرهنگمان تئاتر اهمیت بسیار زیادی دارد و دولت و نهادهای دولتی از این عرصه حمایت می کنند، اما شاید در جوامع دیگر تنش های فکری در کنار فشارهای مالی باعث شده تا طی این مدت خلاقیت به عنوان عنصر حیاتی هنر، از ذهن عوامل رخت بپندد. شورای هنر انگلستان اعلام کرده برای جبران صدمات مالی، ۱۶۰ میلیون پوند به صنعت تئاتر کمک خواهد کرد که از این مقدار ۲۰ میلیون پوند در اختیار افراد و عوامل تئاتر قرار خواهد گرفت و ۵۰ میلیون پوند دیگر هم به نهادهای و مؤسسات اهدا خواهد شد تا همچنان تئاتر لندن به عنوان یکی از بازوهای اقتصادی انگلیس باقی بماند.»

دکتر هولی میپلز استاد تئاتر دانشگاه اسکس اعتقاد دارد: بازیگران و عوامل تئاتر طی این مدت با مصایب متعددی در گذران زندگی خود روبه رو شدند اما مسائل مالی تنها مشکل آنها نبود. وضعیت کنونی تأثیرات عمیقی بر مفهوم فریلنسری در تئاتر، مشارکت مخاطبان و خلاقیت گذاشت. با این همه ما در متروپولیتن تلاش کردیم با بهره گرفتن از وضعیت موجود، اجرای تئاتر در مدیوم دیگری را تجربه کنیم. به همین خاطر به سوی اجرای آنلاین کشیده شدیم و حتی اکنون که وضعیت کمی بهتر شده و بیشتر شهروندان دومین فاز واکسن را هم دریافت کرده اند، نمایشگاه طراحان لباس تئاتر را هم به صورت آنلاین برگزار خواهیم کرد. مسأله این است که مدیوم جدید فرصت چشم در چشم شدن بازیگر و بیننده را می گیرد اما به جای آن گستره مخاطبان بشدت گسترده شده است و ما بارها در تئاتر های آنلاین شاهد این بودیم که افرادی که شاید هرگز نتوانند در زندگی به تئاتر متروپولیتن لندن بیایند، می توانند نمایش ها را تماشا کنند. این همه چیزی است که ما به دنبالش هستیم؛ مخاطبانی به وسعت یک دنیا. ■

منابع: سایت متروپولیتن لندن
دانشگاه اسکس لندن

رنج کرونا بر احوال تئاتر